POLITISK KRONIK

UDLANDET

Juli 1972

2. – Den tyske forbundsregerings økonomi- og finansmin. Karl Schiller indgiver sin afskedsansøgning til forbundskansler Willy Brandt, efter at forbundsregeringen støttet af præsidenten for Bundesbank, Karl Klasen, mod Schiller har besluttet at indføre kontrol med kapitaltransaktioner med andre lande for at forhindre yderligere kapitalindførsel. På gr. af præs. Pompidous besøg i Bonn 3.–4/7 og underskrivelsen af en overenskomst om handel og økonomisk samarbejde mellem Sovjetunionen og Vesttyskland 5/7 udskydes den officielle meddelelse til 6/7. Schillers brev til Brandt offentliggøres 18/7 i ugebladet Quick. – 7. Til Schillers efterfølger som øk.- og finansmin. udnævnes forsvarsmin. Helmut Schmidt, trafikmin. Georg Leber bliver forsvarsmin., bolig- og byplanmin. Lauritz Lauritzen bliver tillige trafikmin. Forbundskansler Brandt og udenrigsmin. Walter Scheel udtaler, at øk.- og finansministerskiftet ikke betyder nogen ændring af regeringens politik. – 10. meddeles, at statssekretær Günther Wetzel i forsvarsministeriet har indgivet sin afskedsansøgning, og at han agter at melde sig ud af SPD og søge optagelse i CDU. Herved svækkes forbundsregeringens parlamentariske stilling yderligere (se 23/4), men forbundskansler Brandt har allerede 24/6 meddelt, at der vil blive afholdt valg til forbundsdagen i slutningen af 1972, skønt valgperioden først udløber sept. 1973.

Det jugoslaviske indenrigsministerium meddeler, at politiet og territorialforsvaret i de seneste dage har revet en illegal terrorgruppe af Ustasja-fascister, der er trængt ind i landet, op. – 11. Det kommunistiske forbunds præsidium erklærer, at der siden præsidiemødet i dec. 71 er gjort betydelige fremskridt i kampen mod nationalistiske tendenser i Jugoslavien. Spørgsmålet er dog stadig aktuelt.

3. – I Simla underskriver premiermin. Indira Ghandi og præs. Zulfikar Ali Bhutto en overenskomst om normalisering skridt for skridt, af forholdet mellem Indien og Pakistan, idet begge forpligter sig til at løse alle uoverensstemmelser mellem de to lande ved bilaterale forhandlinger eller andre fredelige midler. Begge parter skal inden 30 dage efter overenskomstens ikrafttræden have trukket deres styrker tilbage fra de områder, de besatte under decemberkrigen, hvilket medfører, at Pakistan får 10.000 km² i Punjab tilbage, men mht Kashmir bestemmes, at våbenstilstandslinien i Jammu og Kashmir skal respekteres, uden at det skal præjudicere parternes anerkendte standpunkter. Der skal senere afholdes et nyt topmøde, og i mellemtiden skal repræsentanter for parterne mødes for at drøfte spørgsmålene om hjemsendelse af krigsfanger og civile internerede, en endelig løsning af Kashmirkonflikten og genoprettelse af diplomatiske forbindelser. – 12. Indira Ghandi udtaler til pressen om spørgsmålet om løsladelse af de 90.000 pakistanske krigsfanger, at Bangladesh har medbestemmelsesret, og at Indien først vil løslade dem, når freden mellem alle stater på subkon-

tinentet er sikret. – 14. Pakistans nationalforsamling godkender Simlaoverenskomsten; kun 9 deputerede går imod den.

4. – I Pyongyang og Seoul offentliggøres samtidig et communiqué, hvorefter der i maj ved hemmelige forhandlinger mellem repræsentanter for de to regeringer, først i Pyongyang og senere i Seoul, er opnået enighed om at arbejde for Koreas genforening så snart som muligt. Det fastslås, at genforeningen skal ske uden indblanding udefra og med fredelige midler. For at fjerne misforståelser og mistillid og lette den spænding, der er opstået mellem de to lande som følge af den langvarige adskillelse, er der enighed om at afstå fra grov propaganda og militære provokationer samt at tage positive skridt til at undgå utilsigtede militære episoder. Der vil endvidere blive etableret direkte telefonforbindelse mellem de to hovedstæder og oprettet en koordinationskomité under fælles ledelse af de to hovedforhandlere: Lee Hu-Rak, der er direktør for Sydkoreas efterretningsvæsen, og Kim Young-Ioo, en yngre bror til Nordkoreas ministerpræsident, marskal Kim II-Sung – Nordkoreas 1. viceministerpræsident Park Sung-Chul kræver tilbagetrækning af de amerikanske styrker fra Sydkorea. – 5. Sydkoreas ministerpræsident Kim Jong-Pil udtaler i nationalforsamlingen, at der ikke bør knyttes for store forventninger til aftalen. Den fredelige genforening ligger langt ude i fremtiden, og der er ingen garanti for, at Nordkorea vil holde sig til communiqueets ånd og bogstav.

5. – Præsident Pompidou udskifter premiermin. Chaban-Delmas med den 56-årige min. for de oversøiske territorier Pierre Messmer, der i 1940 sluttede sig til general de Gaulles frie franske styrker og i årene 1960–69 var Frankrigs forsvarsmin. – 6. I Messmer's ministerium, der omfatter 20 ministre og 10 statssekretærer mod henholdsvis 21 og 20 i den foregående regering, fortsætter Michel Debré som forsvarsmin., René Pleven som justitsmin., Maurice Schumann som udenrigsmin., Raymond Marcellin som indenrigsmin., Valery Giscard d'Estaing som finans- og økonomimin., Jacques Duhamel som kulturmin. og Robert Poujade som miljømin. I øvrigt sker der en række omplaceringer (bl. a. bliver Jacques Chirac landbrugsmin.), hvorved 7 ministre og 12 statssekretærer glider ud, medens 4 ministre og 3 statssekretærer repræsenterer fornyelsen. Blandt de 4 nye ministre er den liberale gaullist Edgar Faure, der gennemførte undervisningsreformen under de Gaulle, og som nu overtager den vigtige post som arbejds- og socialmin., samt de mere ortodokse gaullister Jean Foyer (sundhedsvæsen) og Hubert Germain (post og telekommunikation). – 9. Det franske kommunistparti og det socialistiske parti godkender overenskomsten om et fælles regeringsprogram (se 27/6).

På det liberal-demokratiske partis konvent står kampen om partiformandsposten og dermed posten som Japans ministerpræsident i første omgang mellem 4 kandidater (se 17/6). Kakuei Tanaka får 156, Takeo Fukuda 150, Masayoshi Ohira 101 og Takeo Miki 69 stemmer. I anden omgang, da der alene stemmes på de to kandidater, der har fået flest stemmer i første omgang, sejrer Tanaka med 282 stemmer mod Fukudas 190. – 6. Repræsentanternes hus vælger Tanaka til ministerpræsident med 292 stemmer af i alt 469; hans eneste modkandidat, socialisten Tomoni Narita får 86 stemmer. I overhuset får Tanaka 133 af 238 stemmer. – 7. Den 54-årige Kakuei Tanaka danner ny regering med Masayoshi Ohira som udenrigsmin. og Takeo Miki som min. uden portefølje; Yasuhiro Nakasone efterfølger Tanaka som min. for udenrigsøkonomi og industri og udnævnes samtidig til generaldirektør for videnskab og teknologi og formand for atomenergikommissionen. Bortset fra Tanaka selv havde ingen af ministrene i hans regering sæde i den foregående regering. To af de udpegede ministre, Makoto Miike og Kiichi Arita, der tilhører fhv. udenrigsmin. Takeo Fukudas

fraktion inden for regeringspartiet, nægter at overtage de tilbudte poster, fordi de mener, at Fukudas fraktion er underrepræsenteret i regeringen, men efter et møde mellem Tanaka og partilederne, bl. a. fhv. min.præs. Eisaku Sato, går de ind på at modtage de tilbudte poster hemholdsvis som min. for post og telekommunikation og generaldirektør for det økonomiske planlægningskontor. – 19. Min.præs. Tanaka udtaler håbet om en snarlig løsning af spørgsmålet om en normalisering af forholdet til Folkerepublikken Kina og giver udtryk for Japans ønske om i løbet af kort tid at optage forhandlinger med USSR om en fredstraktat.

6.–11. – Den franske udenrigsmin. Maurice Schumann opholder sig i Kina på officielt besøg, hvorunder han bl. a. møder ministerpræsident Chou En-lai og udenrigsmin. Chi Peng-fei samt formanden for kommunistpartiet Mao Tse-tung. Under besøget underskrives en fransk-kinesisk kulturaftale. Schumann udtaler 11/7 til pressen, at den kinesiske ledelse beskæftiger sig indgående med Taiwan og Korea, men det er hans indtryk, at Vietnam nu som før er problem nr. 1. – 14.–28. Formanden for den tyske forbundsdags udenrigspolitiske udvalg, fhv. udenrigsmin. Gerhard Schrøder (CDU) besøger Kina efter indbydelse fra den kinesiske regering og har samtaler med Chou En-lai og andre ledende politikere. Schrøder udtaler 26/7 i et interview, at han nu kender vejen, der fører til oprettelse af diplomatiske forbindelser med Folkerepublikken Kina. – 31. Efter sin hjemkomst opfordrer Schrøder forbundsregeringen til snarest at oprette diplomatiske forbindelser med Peking. Han oplyser, at han har Chou En-lai's ord for, at ingen hindringer står i vejen herfor.

7. – Efter at min.præsident Giulio Andreotti (se 26/6) 4/7 har fremlagt den nye italienske regerings program, giver deputeretkammeret regeringen et tillidsvotum med 329 stemmer mod 288, og 13/7 godkender senatet regeringsprogrammet med 163 stemmer mod 155. For regeringen stemmer de tre koalitionspartier, republikanerne og repræsentanterne for Det sydtyrolske folkeparti, imod kommunister, socialister, neofascister (MSI) og monarkister. – 10. Det lille monarkistiske partis nationalråd vedtager enstemmigt sammenslutning med MSI, som det var i valgalliance med ved valget i maj under betegnelsen Det nationale højre. – 16. De proletariske enhedssocialister (PSIUP), der ved valget i maj mistede alle deres 23 mandater i deputeretkammeret, vedtager på en kongres med stort flertal at slutte sig sammen med kommunistpartiet. Mindretallet, hvoraf nogle ønsker at fortsætte som selvstændigt parti, medens andre vil vende tilbage til det socialistiske parti (PSI), forlader kongressen.

9. – IRA's provisoriske fløj bryder våbenstilstanden (se 22/6) og genoptager terrorvirksomheden i stor skala; påstande om, at den britiske hær først brød våbenstilstanden, afvises 10/7 i underhuset af ministeren for Nordirland, William Whitelaw, der tillige oplyser, at han 7/7 havde et hemmeligt møde med nogle ledere af IRA-Provisionals om bilæggelse af konflikten, men at de stillede uantagelige betingelser. – 16. Efter gentagne voldsomme sammenstød i Belfast mellem hæren og IRA-kommandogrupper forlader tusinder af mennesker deres boliger i de katolske kvarterer, hvorefter parterne 18/7 enes om indtil videre at undlade enhver aktion i disse områder. – 18. Efter samtale med den tidl. nordirske premiermin. Brian Faulkner anmoder Whitelaw alle politiske partier i Nordirland om skriftligt at gøre rede for deres syn på Nordirlands fremtidige styre. Også enkeltpersoner indbydes til at fremsætte deres synspunkter. – 21. På denne »blodige fredag« eksploderer 20 meget store bomber uden varsel forskellige steder i Belfasts centrum inden for en halv time. Blandt målene er 3 busstationer, butikscentre, jernbanestationer og en bro over floden Lagan; 11 mennesker dræbes

og 120 såres, deraf mange hårdt. Whitelaw erklærer 24/7 i underhuset, at han aldrig mere vil tale med IRA-Provisionals. – 27. Det britiske forsvarsministerium meddeler, at hæren i Nordirland vil blive forstærket med 4000 mand, hvorved den kommer op på 21.000 mand. – 31. Britiske tropper med tanks og bulldozere rykker tidligt om morgenen uden nævneværdig modstand ind i de barrikaderede katolske kvarterer (»no-go areas«) Bogside og Creggan i Londonderry, jævner barrikaderne med jorden og skaffer sig fuldstændig kontrol i løbet af 3 timer. Senere på dagen patruljeres kvartererne, der hidtil har været under IRA's kontrol, af Royal Ulster Constabulary. Den protestantiske Ulster Defence Association (UDA) fjerner straks derefter frivilligt barrikaderne i de protestantiske kvarterer i Belfast, Londonderry og Portadown.

10. – Den finske regering giver i et memorandum til de to tyske staters handelsmissioner i Helsingfors på ny (se 11/9 71) udtryk for ønsket om oprettelse af diplomatiske forbindelser med Forbundsrepublikken Tyskland og DDR. Udenrigsmin. Kalevi Sorsa udtaler, at tiden er moden for et sådant skridt efter ratificeringen af firemagtsaftalen om Berlin (se 3/6). – 14. Det meddeles, at DDR og Schweiz har besluttet at udveksle handelsmissioner med konsulære beføjelser. Med udgangspunkt i DDR's beredvillighed til at forhandle om åbne formueretlige spørgsmål er der endvidere opnået enighed om at indlede forberedende ekspertforhandlinger herom. – 31. I Helsingfors indleder repræsentanter for den finske regering og DDR forhandlinger om oprettelse af diplomatiske forbindelser mellem de to stater.

Libyens øverste myndighed, Det revolutionære kommandoråd, hvis formand er stats- og regeringschef oberst Kadhafi, overdrager rådets viceformand og landets økonomi-, industri- og finansminister, den 29-årige major Abdul Salam Jalloud, hvervet at danne regering. Af ministerlisten, der foreligger 16/7, fremgår, at kun to af de 18 ministre er militære, nemlig foruden Jalloud selv indenrigsministeren, major Abdul Moneim al Huni, der ligesom en række andre ministre også var medlem af den foregående regering; resten er civile eksperter og teknikere. En nyoprettet post som udenrigsminister er besat med Mansour Rashid al Kekhia, der har været Libyens repræsentant ved FN. På ministerlisten er ikke nævnt nogen forsvarsminister, men oberst Kadhafi, der hidtil selv har beklædt denne post, fortsætter som øverstkommanderende over de væbnede styrker og formand for revolutionsrådet. – 23. Oberst Kadhafi meddeler, at han i februar har foreslået præsident Sadat en sammenslutning af Ægypten og Libyen, og at Sadat udbad sig 5 mdrs. betænkningstid.

13. – Lovforslaget om den britiske lovgivnings tilpasning til EEC vedtages af underhuset ved 3. og sidste behandling med 301 stemmer mod 284 og går derefter til overhuset.

På demokraternes partikonvent i Miami Beach udpeges senator George McGovern, Syddakota, til partiets præsidentkandidat ved valget i november. På forslag af McGovern vælges senator Thomas Eagleton, Missouri, til vicepræsidentkandidat.

14. – Den islandske regering udsteder en anordning, hvorefter udvidelsen af fiskeriterritoriet til 50 sømil træder i kraft 1/9 72 (se 15/2). Forinden har den britiske regering 14/4 anmodet Den internationale domstol i Haag om en kendelse om Islands ret til at udvide sit fiskeriterritorium som påtænkt, og den islandske regering har meddelt, at man ikke vil give møde for domstolen. – 19. Den britiske regering retter henvendelse til domstolen om at ville pålægge parterne at iagttage visse foreløbige forholdsregler indtil sagens endelige afgørelse ved domstolen. Vesttyskland følger samme linie som Storbritannien over for Island.

17. – To ministre i den hollandske koalitionsregering (se 22/6 71), transportmin.

Willem Drees junior og min. for videnskab og højere uddannelse Maurits de Brauw, der begge er repræsentanter for de demokratiske socialister DS 70 i kabinettet, indgiver deres afskedsbegæring, fordi de ikke kan gå med til besparelser på de pågældende ministeriers budgetter. De 5 partier, der indgår i koalitionen, tæller 82 af andetkammers 150 medlemmer, og med DS 70's 8 medlemmers udtræden af koalitionen har regeringen ikke længere flertal. – 20. Efter forgæves forsøg på at overtale de to ministre til at fortsætte, indgiver min.præsident Biesheuvel regeringens demissionsbegæring til dronning Juliana.

18. – I en tale i Den arabiske socialistiske unions centralkomité meddeler præsident Sadat, at han med virkning fra 17/7 har anmodet Sovjetunionen om at trække sine militære rådgivere og eksperter – ifl. vestlige kilder ca. 20.000 mand – hjem fra Ægypten, hvor de vil blive afløst af ægyptisk personnel. Alt udstyr og alle militære anlæg, som er leveret af Sovjetunionen siden 6 dages krigen i juni 1967, bliver Ægyptens ejendom og stilles under den ægyptiske hærs kommando. Præs. Sadat begrunder sin beslutning med de uoverensstemmelser med Sovjet, der efterhånden er opstået vedr. våbenleverancerne til Ægypten mht typer og mængder og restriktioner på våbnenes anvendelse. Sadat fremhæver imidlertid, at hans beslutning ikke berører venskabet med Sovjet, og erklærer, at Ægypten er rede til samtaler mellem de to lande inden for venskabs- og samarbejdstraktatens rammer. – 19. TASS erklærer, at forholdet mellem Sovjetunionen og Ægypten ikke berøres af Sadats beslutning, og at de sovjetiske rådgivere og eksperter havde fuldført deres hverv i Ægypten. – 22. Ægyptens informationsmin. Mohammed Zayyat oplyser, at Sadats beslutning ikke berører de faciliteter, som Ægypten stiller til rådighed for den sovjetiske Middelhavsflåde. Det meddeles også, at udvisningsbeslutningen heller ikke omfatter instruktører. – 24.–26. På den arabiske socialistiske unions nationalkongres i Cairo vedtages en resolution, der godkender præsident Sadats beslutning; i en anden resolution betegnes USA's tagen parti for Israel som en hovedhindring for en løsning af konflikten i Mellemøsten. I sin åbningstale på kongressen siger Sadat, at hjemsendelsen af de sovjetiske rådgivere og eksperter ikke betyder, at Ægypten går over i den amerikanske lejr. Han karakteriserer Sovjetunionens holdning som overforsigtig og grunden til, at 1971 ikke blev afgørelsens år. På baggrund af det amerikansk-sovjetiske topmøde i Moskva havde den ægyptiske regering overvejet situationen og truffet sin beslutning.

Premiermin. Heath meddeler i underhuset, at indenrigsmin. Reginald Maudling er trådt tilbage, og at underhusets leder, Robert Carr, har overtaget posten. Baggrunden for Maudlings tilbagetræden er, at der under en konkurssag mod John Poulson, indehaver af et internationalt arkitektfirma, er fremkommet oplysninger om store udbetalinger, som tyder på korruption. I denne forbindelse er Maudling, der i sin tid var bestyrelsesformand i et Poulsonselskab, også blevet nævnt. Da der er beordret politiundersøgelse, som skal foretages af London-politiet, der sorterer under indenrigsministeren, har Maudling ønsket at træde tilbage og har afslået et tilbud fra Heath om en anden ministerpost.

General Franco (79 år) udsteder på 36 års dagen for udbruddet af den spanske borgerkrig, der bragte ham til magten, et dekret, hvorefter vicepræsidenten for ministerrådet, den 69-årige admiral Luis Carrero Blanco i tilfælde af Francos død eller forhindring skal overtage posten som præsident for ministerrådet (regeringschef), hvis Franco ikke har udnævnt en regeringschef forinden. (Franco er p. t. både statsoverhoved og regeringschef, men grundloven af 1966 bestemmer, at de to poster på et ikke fastsat tidspunkt skal adskilles).

19. – Den finske regering under Rafael Paasio (se 9/2) træder tilbage med den be-

grundelse, at kun en regering med flertal i rigsdagen kan foreslå præs. Kekkonen at underskrive Finlands frihandelsaftale med EF (se 22/7).

21. – Kongen af Bhutan (i Himalaya), den reformvenlige Jigme Dorji Wangchuk, afgår ved døden 44 år gl. efter at have regeret i 20 år. Han efterfølges af den 17-årige kronprins, der 24/7 bestiger tronen som kong Jigme Singhi Wangchuk.

22. – I Bruxelles sluttes aftaler mellem De europæiske Fællesskaber og »Rest EFTA«-landene (Finland, Island, Portugal, Schweiz, Sverige og Østrig), hvorefter der med virkning fra 1/1 1973 oprettes et frihandelsområde for industrivarer omfattende de nævnte lande, de 6 nuværende EEC-lande og de 4 ansøgerlande. For Finlands vedkommende udskydes underskrivelsen, se 19/7.

25. – Ved præsidentvalget i Portugal genvælges den 77-årige Americo Tomas for en tredie 7 års periode. Som eneste kandidat får han 616 af valgforsamlingens 669 stemmer, medens 29 stemmer imod, og 24 undlader at stemme.

26. – Min.præsident Golda Meïr retter i Knesset en appel til præs. Sadat om direkte forhandlinger med Israel og anbefaler at begynde med »tilnærmelsessamtaler« om en midlertidig åbning af Suezkanalen; et sådant skridt kan efter hendes opfattelse bringe freden nærmere. Hun betegner hjemsendelsen af de sovjetiske rådgivere og eksperter (se 18/7) som en betydningsfuld begivenhed, der kan føre til en positiv vending, og udtaler sin tilfredsmed med den amerikanske regering, der har vist stigende forståelse for Israels politik. Et vidnesbyrd herom er, at USA siden årets begyndelse har været rede til at levere Israel Phantom-fly. – 27. Præs. Sadat erklærer, at direkte forhandlinger med Israel ville være ensbetydende med kapitulation, så længe en del af ægyptisk territorium er besat af Israel.

28. – Det meddeles officielt, at den tidl. kinesiske forsvarsmin. og viceformand i kommunistpartiet, marskal Lin Piao omkom 12/9 71 ved et flystyrt i Mongoliet på vej til Sovjetunionen efter et mislykket forsøg på at myrde formand Mao Tsetung.

August 1972

1. – Eires premierminister Jack Lynch giver udtryk for sin regerings forståelse for de britiske troppers indmarch i de katolske boligområder i Nordirland (se 9/7) og meddeler, at IRA også vil blive bekæmpet af den irske regering; for fremtiden vil IRA-medlemmer, der har overtrådt loven, og som fra Nordirland flygter over grænsen til Eire, blive arresteret. – Det nordirske soc.dem arbejderparti (SDLP) fordømmer i stærke vendinger den britiske hærs aktion i Londonderry og tilføjer, at chancerne for at finde en gensidig acceptabel løsning af Nordirlands problem herved er blevet stærkt formindskede. (Dette forhindrer dog ikke, at repræsentanter for SDLP 8/8 og 10/8 har samtaler med statssekretæren for Nordirland William Whitelaw). – 2. Whitelaw meddeler i underhuset, at regeringen gennem en folkeafstemning i Nordirland vil søge konstateret, om befolkningen ønsker den nuværende grænse mellem Nordirland og Eire bevaret. – Whitelaw løslader 14 internerede, alle medlemmer af IRA's officielle fløj, fra Long Kesh lejren. Nye løsladelser finder sted 8/8 (47), 11/8 (18) og 16/8 (25 medl. af IRA-Provisionals), hvorefter antallet af internerede i Long Kesh er nede på 248. (SDLP har ved flere lejligheder erklæret, at partiets deltagelse i forhandlinger om Nordirlands

fremtid er betinget af afskaffelse af interneringerne). – 11. Whitelaw meddeler, at der i dagene 25.–27/9 vil blive afholdt en konference om Nordirland, og at der vil blive sendt indbydelse til de politiske partier, der er repræsenteret i det prorogerede nordirske parlament, nemlig unionistpartiet, SDLP, alliancepartiet, demokratiske unionister (Ian Paisley's parti), nationalister, det nordirske republikanske parti og det republikanske arbejderparti. – 28. Ledelsen af IRA's provisoriske fløj opfordrer til boycot af den planlagte partikonference og meddeler, at den væbnede kamp vil blive fortsat.

Den nye amerikansk-sovjetiske handelskommission (se 22.–30/5) afslutter sin første møderække i Moskva. Handelsmin. Peter G. Peterson, der har ledet den amerikanske delegation, udtaler på en pressekonference, at der efter hans opfattelse er gode chancer for en løsning af de gensidige handelsproblemer, og at man også er kommet hinanden nærmere i spørgsmålet om låne- og lejeoverenskomsten fra den anden verdenskrig. Mht spørgsmålet om rentesatserne ved evt. kreditter ligger standpunkterne dog endnu langt fra hinanden.

2. – Efter 3 dages forhandlinger i Tobruk og Benghazi meddeler Ægyptens præsident Sadat og Libyens statsoverhoved oberst Kadhafi, at de har besluttet at gennemføre en sammenslutning af de to lande (se 10/7). Til gennemførelse af sammenslutningen oprettes en fælles politisk kommando, der igen nedsætter blandede kommissioner, og sammenslutningsplanen skal efter at være forelagt og godkendt af de to landes politiske institutioner sendes til endelig afgørelse ved folkeafstemning inden 1/9 73. Det meddeles, at Syrien, der sammen med Ægypten og Libyen danner Føderationen af arabiske republikker, er blevet underrettet om beslutningen i Benghazi, og at præsident Hafez al Assad har billiget den. I Paris giver meddelelsen anl. til spekulationer over, om embargoen på våbenleverancer, indført efter 6 dages krigen i 1967, til lande »i frontlinien« (Israel, Ægypten, Syrien og Jordan) herefter også skal omfatte Libyen, der har bestilt 100 Mirage-fly, hvoraf 40 er leveret. En talsmand for den franske regering udtaler, at der ikke er tale om en revision af Frankrigs politik mht Libyens køb af våben, men at regeringen vil følge den videre udvikling med interesse.

4. – Præsident Amin meddeler, at han vil anmode Storbritannien om at tage ansvaret for alle asiater i Uganda med britisk pas, fordi de saboterer landets økonomi og opmuntrer korruptionen. Han ønsker landets erhvervsliv på ugandiske, især de sortes hænder. – 5. I en radiotale udtaler Amin, at han vil tilkalde den britiske højkommissær i Kampala Richard Slater og anmode ham om at drage omsorg for fjernelsen af alle asiater med britisk pas fra Uganda. – 6. Amin erklærer, at hans beslutning er endelig, og at den også omfatter asiater med indisk og pakistansk pas. – 7. Udenrigsmin. Sir Alec Douglas-Home udtaler i underhuset, at den britiske regering ikke har fået nogen officiel meddelelse. Han erklærer, at Storbritannien anerkender sine særlige forpligtelser over for personer med britisk pas, som har slået sig ned i Uganda. – 9. Amin meddeler, at han har underskrevet et dekret, som med øjeblikkelig virkning tilbagekalder alle indrejse- og opholdstilladelser til ikke-ugandiske statsborgere af asiatisk oprindelse, foruden personer med britisk pas borgere i Indien, Pakistan og Bangla Desh. Amin meddeler også, at indenrigsministeriet har fået ordre til at iværksætte en undersøgelse af 25.000 asiaters forhold, som ved den særlige folketælling i okt. 71 har fået ugandisk statsborgerskab. På en pressekonference udtaler Amin, at de fleste af de asiater, der ikke er ugandiske borgere, skal være ude af landet inden 90 dage, men nævner en række undtagelser: læger, lærere, sagførere, revisorer, ingeniører, arkitekter, ejere af industri- og landbrugsforetagender samt statsansatte. – 11. Amin udtaler, at han har givet sine mini-

stre ordre til at ordne salg af butikker, fabrikker, hoteller og biografer, der ejes af asiater, som berøres af udvisningsdekretet, til ugandiske statsborgere. – 15. Kansleren for hertugdømmet Lancaster, Geoffrey Rippon, der i dagene 11.–15/8 besøger Uganda, Kenya og Tanzania, har en samtale med præsident Amin, der bagefter udtaler, at han ikke forandrer sin beslutning om, at Storbritannien skal modtage asiater med britisk pas inden for 90 dage. Ved sin tilbagekomst til London 16/8 udtaler Rippon, at det vil være næsten umuligt for Storbritannien at modtage det fulde antal udviste asiater på ordentlig vis inden for den nævnte frist. – 17. Amin annullerer undtagelserne fra udvisningsordren, se ovenfor. – 19. Amin meddeler, at alle asiater med ugandisk borgerskab også vil blive udvist, men bøjer sig for protester fra studenterne og præsident Nyerere, Tanzania, og erklærer 22/8, at asiater, der er ugandiske borgere, ikke vil blive udvist, derimod vil deres borgerskab blive nøje undersøgt, og de, der har dobbelt borgerskab, må forlade landet. – 29. Det meddeles, at den britiske regering indtil videre vil indfryse en finansiel hjælp på 10 mill. pund til Uganda for at bevæge præsident Amin til at indgå et humant kompromis i udvisningsspørgsmålet.

7. – Den ægyptiske informationsminister bekræfter, at præs. Sadat fra den sovjetiske partileder Leonid Bresjnjev har modtaget et budskab med indbydelse til indbyrdes samtaler. Om indholdet af budskabet siger han, at det ikke åbner nye veje eller nyt udsyn, der kan foranledige nye skridt. – 17. Chefredaktør Mohammed Hassanein Heikal skriver i Cairo-dagbladet Al Ahram, at Sovjetunionen intet har gjort, som kunne sætte den ægyptiske hær i stand til at tage kampen op med Israel, og at præs. Nixons besøg i Moskva har vist, at de to supermagter går af vejen for konflikter i deres indbyrdes forhold. Derfor havde sovjetisk tilstedeværelse i Ægypten militært set mistet enhver betydning. Samme dag erklærer Sadat i et lukket møde i parlamentet, at Sovjetunionen med sin delvise embargo på våbenleverancer ville bringe Ægypten i en klemme. Om Bresjnjevs budskab siger Sadat, at det i sprog, indhold og form er uantageligt.

8. – Den demokratiske partis nationalkomité nominerer Sergent Shriver til partiets vicepræsidentkandidat i stedet for senator Thomas Eagleton (se 13/7), der 31/7 er trådt tilbage efter at det er kommet offentligt frem, at Eagleton har været indlagt til psykiatrisk behandling. – 22. Republikanernes partikonvent i Miami Beach nominerer præsident Richard Nixon og vicepræsident Spiro Agnew til partiets kandidater ved det kommende præsidentvalg.

9. – Den fg. hollandske min.præsident Barend Biesheuvel meddeler, at de tilbageværende 4 regeringspartier (se 17/7) har besluttet at lade afholde valg i november, og at regeringen indtil da vil fortsætte som forretningsministerium. Transportministeriet overtages af boligmin. Berend Jan Udink og ministeriet for videnskab og højere uddannelse af undervisningsmin. Chris van Veen.

10. – Sikkerhedsrådet beslutter med 11 stemmer mod 1 (Kina) at optage Bangla Desh's ansøgning om medlemskab i FN på dagsordenen. – 25. Kina nedlægger veto mod et resolutionsforslag, der henstiller til FN's generalforsamling at optage Bangla Desh som medlem.

11. – I Czekoslovakiet er siden 17/7 ved 9 processer i alt 46 tidligere fremtrædende kommunister og tilhængere af den tidligere partileder Alexander Dubček blevet idømt fængselsstraffe for statsfjendtlig virksomhed. – 16. Det czekoslovakiske kommunistpartis centralorgan Rude Pravo erklærer, at der ikke er tale om politiske processer, men at alle de dømte er fundet skyldige i overtrædelse af den socialistiske stats love.

13. – Jugoslaviens ministerpræsident Dje-

mal Bijedic foreholder i en tale Australien og Østrig, at de har tolereret terrorgrupper, der for nylig er trængt ind i Jugoslavien (se 2/7), på deres territorium og siger, at der i Australien endog findes regulære uddannelseslejre for sådanne sabotører; Jugoslavien gør for tiden over for disse og nogle andre lande skridt til at få straffet alle, der direkte eller indirekte har ansvaret for anslag mod Jugoslavien. – 14. Udenrigsmin. Rudolf Kirchenschläger erklærer, at han med forbavselse hører, at Østrig skulle tolerere terroristisk virksomhed fra sit territorium; Østrig er naturligvis rede til at bekæmpe terrorister på sit territorium, men dette må i givet fald ske i samarbejde med Jugoslavien, og Jugoslavien har hidtil forsømt at lade Østrig tilflyde de nødvendige oplysninger. – 18. Den jugoslaviske regering overrækker Østrig og Australien memoranda om antijugoslavisk virksomhed i disse lande. Et lignende memorandum tilstilles 24/8 den schweiziske regering.

14. – Den norske udenrigsmin. Andreas Cappelen udtaler, at hvis den nye islandske fiskerigrænse (se 14/7) bliver årsag til kædereaktioner, som fører til, at vilkårene for fiskeriet ud for den nordnorske fiskerigrænse bliver væsentligt ændret, må den norske regering overveje på ny, hvorledes de norske interesser kan varetages. I en note til Island erklærer den norske regering, at den forudsætter, at norske fiskere ikke bliver mindre gunstigt behandlet i farvandet ved Island end fiskere fra andre lande. I modsætning til Sverige protesterer Norge ikke mod Islands udvidelse af fiskeriterritoriet, men kan ikke anerkende den folkeretsligt. – 16. Island og Færøerne slutter overenskomst, der åbner adgang for færøske fiskere til at fiske med line og garn i området mellem den gamle fiskerigrænse på 12 sømil og den nye på 50 sømil, der træder i kraft 1/9, i en periode på indtil 4 måneder. – 17. Den internationale domstol i Haag afsiger en kendelse, der pålægger Island at afholde sig fra skridt til gennemførelse af udvidelsen af fiskeriterritoriet over for britiske og vesttyske skibe, og samtidig pålægger Storbritannien og Vesttyskland at afholde sig fra at fiske mere end 170.000 henholdsvis 119.000 tons fisk årligt (gennemsnittet for de sidste 5 år) inden for et nærmere bestemt område. – 18. Den islandske regering erklærer, at den ikke vil respektere kendelsen og udtrykker sin forbavselse over, at domstolen har ment sig i stand til at afsige denne foreløbige kendelse uden først at have pådømt Islands principielle protest mod domstolens kompetence til at beskæftige sig med sagen. – 29. Den sovjetiske regering vender sig i en note til Island mod udvidelsen af fiskeriterritoriet fra 12 til 50 sømil og fastslår, at Sovjetunionen ud fra principielle overvejelser ikke kan anerkende en sådan foranstaltning.

16. – Da kong Hassan II af Marokko er på vej hjem fra Frankrig, angribes hans fly af et af eskorteflyene, og da kongen uskadt er landet ved Rabat, angribes også lufthavnen af marokkanske militærfly, men kongen slipper også uskadt fra dette angreb, hvorefter Kenitra luftbase, hvis øverstbefalende menes at have ledet kupforsøget, overtages af kongetro tropper. – 17. Det meddeles, at forsvarsminister, general Mohammed Oufkir har begået selvmord. – 19. Kong Hassan betegner Oufkir som hovedmanden i sammensværgelsen og siger, at han ville være regent. Kongen overtager selv forsvarsministeriet.

23. – Statsmin. Trygve Bratteli meddeler, at den norske socialdemokratiske mindretalsregering træder tilbage, hvis resultatet af den vejledende folkeafstemning 25/9 bliver et nej til norsk medlemskab af EF. – 24. Foranlediget af udtalelser fra EF-modstanderes side om, at han ikke behøver at træde tilbage, og at det, hvis han træder tilbage, er Arbejderpartiets pligt at danne en ny regering under en anden statsminister, erklærer Bratteli, at ingen Arbeiderpartiregering vil forhandle om en frihandelsaftale med et udvidet Fællesskab,

hvis den norske befolkning siger nej til fuldt medlemskab af EF sammen med Storbritannien, Irland og Danmark.

25. – Efter sin tilbagekomst fra Moskva meddeler præsident Kekkonen, at såvel den sovjetiske som den amerikanske regering har godkendt det finske forslag om, at de forberedende samtaler om en europæisk sikkerhedskonference skal begynde 22/11 i Helsingfors. 26/8 udtaler udenrigsmin. Kalevi Sorsa, at der også fra mange andre for Europas sikkerhed ansvarlige magter er indløbet bekræftende svar.

September 1972

2. – Canadas premiermin. Pierre Trudeau opløser parlamentet og udskriver nyvalg, der vil finde sted 30/10.

4. – I Finland (se 19/7) danner den hidtidige udenrigsminister, socialdemokraten Kalevi Sorsa flertalsregering bestående af repræsentanter for soc.dem., centerpartiet, det svenske folkeparti og det liberale folkeparti. De 4 partier har tilsammen 107 medlemmer i rigsdagen af ialt 200; oppositionen består af folkedemokraterne (37), Veikko Vennamos landsbygdparti (18), samlingspartiet (kons.) (34) og Kristeligt forbund (4). Den nye regering kommer til verden efter vanskelige forhandlinger, som præs. Kekkonen griber ind i ved at møde op i sit gamle parti, centerpartiets gruppemøde og overtale gruppen til at gå ind på et kompromis, hvorefter den planlagte forhøjelse af pensionerne reduceres betydeligt. I den nye regering er fhv. stats- og udenrigsmin. Ahti Karjalainen (centerp.) udenrigsminister og hans partifælle Johannes Virolainen finansminister. Herudover er centerpartiet repræsenteret ved landbrugsmin. Erkki Haukipuro, viceundervisningsmin. Marjatta Väänänen og vicesocialmin. Pentti Pekkarinen. Af de 7 soc.dem. ministre havde de 6 sæde i den foregående regering, nemlig foruden Sorsa selv justitsmin. og min. i statsrådets kancelli Matti Louekoski, undervisningsmin. Ulf Sundqvist, handelsmin. Jussi Linnamo, socialmin. Seija Karkinen og arbejdsmin. Valde Nevalainen; ny er vicefinansmin. Esko Niskanen, der har været formand for den soc.dem. rigsdagsgruppe. Det svenske folkepartis repræsentanter er handels- og industrimin. Greis Teir, der har været formand i partiets rigsdagsgruppe, og forsvarsmin. Kristian Gestrin. Det liberale folkepartis formand, professor Pekka Tarjanne, er ene om at repræsentere sit parti i regeringen, hvor han overtager trafikministeriet og er tillige nordisk samarbejdsmin. Posten som indenrigsmin. besættes med Heikki Tuominen (generaldirektør for Postsparebanken) der står uden for partierne.

Der er sluttet overenskomst mellem Sovjetunionen og Jugoslavien om kreditter på i alt 1700 mill. dollars til den jugoslaviske sværindustri. Det drejer sig om finansiering af ca. 60 forskellige projekter: kraftværker, jern- og stålværker, kemiske fabrikker og metallurgiske anlæg. Tilbagebetalingen vil ske i form af leverancer af råvarer og industriprodukter.

5. – 8 palæstinensiske terrorister fra gruppen Sorte September trænger ind i det israelske kvarter i den olympiske by i München, dræber straks 2 israelske sportsmænd og holder 9 som gidsler. Efter forgæves forsøg på ved forhandling med terroristerne at redde gidslerne, føres de og terroristerne i helikoptere til Fürstenfeldbruck militære flyveplads, hvor et jetfly fra Lufthansa står parat, og her gør politiets skarpskytter et mislykket forsøg på at befri israelerne. Alle de 9 gidsler dræbes af terroristerne, der selv mister 5 mand i kampen, medens 3 tages i forvaring af politiet. – 7. Ved statsbegravelsen af de dræbte israelere udtaler viceministerpræsi-

dent Yigal Allon, at de arabiske stater har det fulde ansvar for forbrydelsen og vil blive draget til ansvar. – 8. Det israelske luftvåben retter voldsomme angreb på partisanbaser og flygtningelejre i Syrien og Libanon. Udenrigsmin. Abba Eban erklærer, at kampen mod partisanerne nu har første prioritet og vil blive ført videre uden skånsel; fredsbestræbelserne i Mellemøsten er nu skudt i baggrunden. Syrien og Libanon indklager Israel for FN's sikkerhedsråd. – 11. I sikkerhedsrådet nedlægger USA veto mod en resolution, der opfordrer parterne i Mellemøstenkonflikten til straks at indstille alle militære operationer og vise den største tilbageholdenhed, fordi den ikke fordømmer drabene i München. – 16. Den israelske hærs panserstyrker og luftvåbnet retter det hidtil voldsomste angreb mod partisanbaserne i det sydlige Libanon og ødelægger et stort antal bygninger m. v. Den libanesiske hær, der sættes ind mod angrebet, kan intet effektivt udrette mod israelerne, der har luftherredømmet. Aktionen varer 32 timer, hvorefter israelerne trækker sig tilbage. Partisanerne hævder, at den libanesiske regering har krævet, at de skal forlade byerne i grænseområdet, men dette dementeres af regeringen. – 18. Føderationen af arabiske Republikker (Ægypten, Libyen og Syrien) advarer Israel om, at angreb på en af medlemsstaterne vil blive betragtet som et angreb på føderationen og vil blive slået tilbage. – 22. Udenrigsmin. Abba Eban erklærer over for den amerikanske udenrigsmin. Rogers, at Israel ikke vil forhandle om en ordning i Mellemøsten, så længe de arabiske terrorister får lov til frit at operere, og antyder, at Israel forbereder en ny større aktion for at ødelægge terrorist-organisationerne. – 25. Partisanerne i Libanon meddeler, at regeringen har lempet restriktionerne på deres bevægelsesfrihed.

Ugandas sikkerhedsråd meddeler, at den britiske regering i samarbejde med israelere og asiater og nogle andre vestlige lande planlægger af dræbe general Amin. – 11. En britisk militær uddannelsesmission i Uganda udvises. – 13. Ugandas udenrigsmin. Wamumu Kibedi præciserer over for den britiske højkommissær, at alle de 30.000 eller 40.000 britiske asiater, der er blevet udvist, må være ude af landet 7/11. – 17. Uganda hævder, at tanzanianske tropper er trængt ind i Uganda og har erobret 3 byer. Tanzania erklærer, at det drejer sig om kampe mellem præsident Amins tropper og en ugandisk folkehær. – 18. Tanzania sender forstærkninger til grænsen med ordre fra præsident Nyerere om ikke at overskride den, men hindre Uganda i at gøre det. Meddelelser fra Kampala og Dar-es-Salaam går ud på, at invasionen er foretaget af tilhængere af fhv. præs. Milton Obote, der i jan. 1971 blev styrtet af Amin og fik asyl i Tanzania. – 19. Efter 3 dages kampe i den sydvestlige del af landet erklærer Uganda, at invasionsstyrkerne er revet op og på flugt. Det meddeles også, at ugandiske fly har udført et vellykket angreb på en by i Tanzania. – 20. Det sudanske udenrigsministerium meddeler, at 5 libyske fly med 400 mand og militært udstyr på vej til Uganda er blevet tvunget til at lande i Khartum. Præs. Amin truer Tanzania med invasion for at ødelægge militærlejre, hvor fjenden forbereder nyt angreb på Uganda, og præs. Nyerere erklærer, at Tanzania ikke vil finde sig i fortsatte bombardementer. – 21. Fra Nairobi meldes, at Uganda og Tanzania ved Somalias mellemkomst er blevet enige om våbenstilstand: Uganda skal ophøre med at bombardere tanzanianske byer og Tanzania trække sine tropper tilbage fra grænsen til Uganda. – 22. Uganda giver ordre om, at over 8000 asiater, som skal udvises, skal være ude af landet inden 48 timer. Amin indrømmer, at der stadig kæmpes i den sydvestlige del af landet, og en by i Tanzania bombarderes. – 24. Udenrigsmin. Omar Arteh Ghaleb, Somalia, udtaler, at en fredsplan, som er udarbejdet af Somalias præsident Barre, i princippet er godkendt af både Uganda og Tanzania. – 25. Tanzanianske tropper vender tilbage fra grænsen til lejre i det indre

af landet. – 26. Uganda anklager Indien for at forberede et angreb på Uganda i samarbejde med Tanzania og Zambia. – 28. Præs. Amin hævder, at et nyt invasionsforsøg af tanzanianske tropper og guerillastyrker er blevet slået tilbage med store tab for angriberne.

6. – I et fælles communiqué meddeler den finske og den østtyske regering, at forhandlingerne om diplomatisk anerkendelse af DDR er afsluttede (se 10/7). Traktatudkastet, der er paraferet af forhandlingsdelegationernes ledere, indeholder bl. a. en aftale om at forhandle om de økonomiske og juridiske problemer, som stadig står åbne efter den anden verdenskrig (krigsskadeerstatninger osv.).

8. – Præsident Sadat udnævner den hidtidige informationsminister Mohammed Hassan al-Zayat til udenrigsminister i st. f. Mourad Ghaleb, der bliver ambassadør i udenrigsministeriet i Cairo.

14. – Under et besøg i Bonn af den polske udenrigsmin. Stefan Olszowski, der har forhandlet med forbundskansler Willy Brandt og udenrigsmin. Walter Scheel, er der opnået enighed om straks at oprette diplomatiske forbindelser mellem de to lande på ambassadørniveau. Der er også forhandlet om en forøgelse af handelen mellem Polen og Vesttyskland og om en lettelse af adgangen for »etniske« tyskere i Polen til at rejse til Vesttyskland.

15. – Fra Belfast meldes, at den britiske hær i løbet af 48 timer har arresteret 20 formodede medlemmer af IRA Provisionals, deriblandt en bataljonschef. – 20. Chefen for IRA Provisionals 3. bataljon i Belfast Eddie Campbell arresteres af den britiske hær. – Det nordirske soc.dem arbejderparti (SDLP) foreslår, at Nordirland i en overgangsperiode skal styres fra London og Dublin i fællesskab, indtil en forening af Nordirland med Eire kan finde sted. – 21. Den britiske regering beslutter at oprette en særlig domstol i Nordirland for personer mistænkt for terror og at nedsætte en kommission af jurister og lægmænd, som skal overveje forholdsregler, som kan overflødiggøre internering; på indeværende tidspunkt er det efter regeringens opfattelse ikke muligt at afskaffe internering af hensyn til sikkerheden og for at beskytte de britiske tropper. – 27. I Darlington slutter en 3 dages konference om Nordirlands fremtid, hvortil var indbudt en række af de politiske partier i Ulster (se 1/8); kun 3 partier, unionisterne, alliancepartiet og det nordirske arbejderparti, havde sendt delegerede, de andre boykottede konferencen af forskellige grunde, SDLP således fordi ikke alle internerede var blevet løsladt. De 3 partier er enige om, at der skal være et regionalt parlament i Ulster, og at provinsen skal forblive britisk, så længe flertallet af befolkningen ønsker det, men har i øvrigt vidt forskellige opfattelser af problemerne. Statssekretæren for Nordirland William Whitelaw meddeler efter konferencen, at regeringen inden årets udgang vil offentliggøre en »grønbog« med de forskellige politiske gruppers anskuelser og forslag, men uden selv at fremsætte forslag.

Et SAS DC 9 fly på vej fra Göteborg til Stockholm kapres af 3 kroatiske nationalister (se 13/8), der tvinger det til at gå ned i Bulltofta lufthavn ved Malmö. Flypiraterne truer med at sprænge flyet med 86 passagerer og 4 besætningsmedlemmer i luften, medmindre den svenske regering løslader 7 kroatiske fanger, deriblandt to, der er dømt for mordet på den jugoslaviske ambassadør i Stockholm (se 2/4 71). Den svenske regering bøjer sig, og de 7 løsladte fanger ankommer til Bulltofta. Her kræver piraterne ½ mill. kr., før de vil lade passagererne gå fra borde, og også dette krav opfyldes. Med besætningen, de 3 pirater og 6 løsladte fanger (én nægter at tage med) ankommer maskinen til Madrid med benzinen næsten opbrugt, og piraterne og fangerne overgiver sig til det spanske politi efter at have forsøgt at opnå politisk asyl.

Spanien og Sovjetunionen underskriver en overenskomst om oprettelse af permanente handelsdelegationer i Madrid og Moskva. (Der er ikke diplomatiske forbindelser mellem de to lande).

20. – Forbundskansler Willy Brandt fremsætter i forbundsdagen i henh. til grundlovens art. 68 begæring om tillidsafstemning, for at det ved forkastelsen af forslaget kan blive muligt at afholde det valg før tiden, som er blevet en nødvendighed, efter at regeringspartierne på grund af frafald (se 23/4) har mistet flertallet i forbundsdagen, idet både regeringspartierne og oppositionen nu tæller 248 stemmeberettigede medlemmer. Nødvendigheden af en fremskyndelse af forbundsdagsvalget demonstreres ved, at regeringen samme dag lider nederlag ved en række afstemninger om pensionsreformen, hvorved oppositionen opnår, at der åbnes adgang til pensionssystemet for selvstændige næringsdrivende og husmødre samt indføres en fleksibel aldersgrænse og en indtægtsgrænse. Uanset ændringerne vedtages lovforslaget den flg. dag enstemmigt. – 21. Forbundsdagen beslutter enstemmigt at indføre kontrol med de såkaldte rådgiverkontrakter, der har bragt mange forbundsdagsmedlemmer under mistanke for korruption. Forholdet var senest i offentlighedens søgelys, da de parlamentariske statssekretærer Joachim Raffert (SPD) og Wolfram Dorn (FDP) måtte nedlægge deres embeder, efter at ugebladet Der Spiegel havde afsløret, at de for betaling arbejdede for forlaget Heinrich Bauer, udgiver af ugebladet Quick, som gentagne gange har offentliggjort fortrolige dokumenter, således økonomi- og finansmin. Karl Schillers afskedsansøgning til forbundskansler Willy Brandt (se 2/7). – 22. Forbundsdagen forkaster tillidserklæringen til regeringen med 248 stemmer mod 233, regeringens medlemmer undlader at stemme. Efter afstemningen anmoder forbundskansleren forbundspræsident Gustav Heinemann om at opløse forbundsdagen og fastsætte datoen for nyvalg. Forinden har forbundsdagen enstemmigt godkendt trafikaftalen med DDR (se 26/5); 9 undlader at stemme. – 24. Fhv. økonomi- og finansminister Karl Schiller har meldt sig ud af SPD, som han har været medlem af i mere end 25 år. – Willy Brandt udtaler i et interview i ugebladet Der Spiegel, at der for ham ikke kan være tvivl om, at der var korruption med i spillet, da regeringspartierne ved frafaldet tidligere på året kom i mindretal i forbundsdagen. Oppositionen opfordrer Brandt til at nævne konkrete enkeltheder eller tage beskyldningerne tilbage. – 26. Karl Schiller erklærer, at han ikke har i sinde at melde sig ind i noget andet parti, men betragter sig som fuldstændig uafhængig og forpligtet til at sige lige ud, hvad han mener om regeringens økonomiske og finansielle politik. – 28. Det meddeles, at forbundsdagens præsident Kai-Uwe von Hassel har bedt forbundskansler Brandt om en nærmere forklaring på hans udtalelse om korruption i forbundsdagen.

[Overhuset vedtager med 167 stemmer mod 21 lovforslaget om den britiske lovgivnings tilpasning til EEC (se 13/7)].

24. – Ved en folkeafstemning i Schweiz forkastes et forslag om forbud mod eksport af våben til alle lande med undtagelse af neutrale europæiske stater med 593.199 stemmer mod 584.726. Kun 32,7 pct. af vælgerne deltager i afstemningen.

25. – Resultatet af den vejledende norske folkeafstemning om medlemskab af EF bliver et klart nej, idet 956.043 eller 46,51 stemmer ja, og 1.099.398 eller 53,49 pct. stemmer nej. Valgdeltagelsen er 77,68 pct.

Af stortingets 150 medlemmer regnes 44 for at være EF-modstandere, nemlig 12 fra arbeiderpartiet, hele senterpartiet, halvdelen af kristeligt folkeparti (7 af 14) og under halvdelen af venstre (5 af 13). De 44 ville ved en afstemning i stortinget kunne hindre indmeldelse i EF, hvortil der kræves 3/4 majoritet, men med et klart ja-flertal ved folkeafstemningen var

det ventet, at nogle af de 44 ville følge folkets afgørelse. Da afstemningsresultatet foreligger, meddeler en soc.dem. modstander af EF, stortingsrepræsentant Arne Kielland fra Sør Trøndelag, at han vil udmelde sig af arbeiderpartiet og søge optagelse i SF, der herved igen vil blive repræsenteret i stortinget.

Statsmin. Trygve Bratteli udtaler, at der ikke bliver noget norsk medlemskab af EF, og at dette betyder at regeringen går af (se 23/8).

29. – Det vesttyske udenrigsministerium meddeler, at der ved forhandlinger i Bonn er opnået enighed mellem Vesttyskland og Kina om oprettelse af diplomatiske forbindelser og udveksling af ambassadører mellem de to lande (se 6.–11/7). Overenskomsten vil blive underskrevet af udenrigsmin. Walter Scheel og udenrigsmin. Chi Peng-fei under Scheels forestående besøg i Kina 10.–14/10.

I Peking underskriver ministerpræsidenterne Chou En-lai og Kakuei Tanaka en erklæring om oprettelse af diplomatiske forbindelser mellem Japan og Folkerepublikken Kina fra 29/9 72. I erklæringen hedder det bl. a., at den japanske regering anerkender Folkerepublikken Kinas regering som Kinas eneste lovlige regering, og at Peking bekræfter, at Taiwan (Formosa) er en udadskillelig del af Folkerepublikken, et standpunkt, som den japanske regering »fuldt ud forstår og respekterer«. Peking frafalder sine krav om krigsskadeerstatninger fra Japan, og de to stater erklærer, at alle stridigheder, der måtte opstå mellem dem, skal afgøres ved fredelige midler uden tilflugt til krig eller trusler om krig. Det hedder videre, at normaliseringen af forholdet mellem de to lande ikke er rettet mod noget tredieland, at ingen af dem bør søge hegemoni over Asien-Pacific regionen, og at de begge er imod, at noget andet land eller gruppe af lande tilstræber en sådan hegemoni. For at befæste og udvikle de fredelige og venskabelige forbindelser er de to regeringer enige om at indlede forhandlinger om en freds- og venskabstraktat, og der vil blive søgt afsluttet handels-, søfarts-, luftfarts- og fiskerioverenskomster m. m. – Taiwan afbryder de diplomatiske forbindelser med Japan.

30. – Præsident Nimeiry hjemkalder en del af de sudanske tropper, der siden juni 1967 har været stationeret i Ægypten ved Suezkanalen. Samtidig har Ægypten besluttet at hjemkalde ca. 200 lærere ved Cairouniversitetets filial i Khartum. Dette sker ifl. dagbladet Al Ahram efter den sudanske regerings udvisning af den ægyptiske rektor Mohammed Oveida.

DANMARK

Juli 1972

4. – Dansk Undergrunds Consortium begynder produktion af olie i Danfeltet i Nordsøen.

5. – I et samråd med folketingets spareudvalg (se 27/6) meddeler økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup, at det bliver nødvendigt at gennemføre yderligere besparelser, og at bolig- og serviceområderne (undervisning, social- og sundhedsvæsen) må holde for. Det oplyses, at af de aftalte besparelser for 1973/74–1975/76 (se 9/5) på henholdsvis 702,1094 og 1183 mkr. er hidtil kun besparelser på 303.554

og 601 mkr. ført ud i livet, og at der kun er tale om besparelser i forhold til ønskede udvidelser.

6. – Ifølge Danmarks Statistik er det offentliges forbrug af arbejdskraft fra 1971 til 1972 steget langt stærkere end forudsat i »Perspektivplanlægning 1970–85« (se 18/3 71), nemlig med 41.000 til 510.000 personer. I redegørelsen var der regnet med en årlig vækst på ca. 15.000.

10. – Økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup udtaler i anl. af den voldsomme stigning i det offentlige forbrug af arbejdskraft, at der må skæres ned – hårdt og brutalt.

13. – Regeringen beslutter, at der foruden de allerede aftalte 555 mkr. (se 17/5) skal spares 100–150 mkr. på finansloven for 1972–73, således at man kommer op på ca. 700 mkr. i samlet besparelse. I cirk. af 16/5 til ministerierne om besparelser på anlægsbudgettet bortfalder bestemmelsen om mulighed for dispensation efter 1/10, og man følger en henstilling fra finansudvalget om at udskyde igangsættelse af bevilgede, ikke påbegyndte bygge- og anlægsarbejder mest muligt. Endvidere skal der indtil 1/4 73 ikke kunne oprettes nye statsstillinger, medmindre der er en ganske særlig begrundelse, og da der kun er ca. 60 mkr. tilbage af bevillingsreserven, skal alle ministerier vise den største tilbageholdenhed med bevillingsansøgninger til finansudvalget.

25. – Indenrigsmin. Egon Jensen og økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup indgår ændret aftale (se 8/6) med Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen samt Københavns og Frederiksberg kommune. De kommunale organisationer vil sammen med ministrene indstændigt henstille til kommuner og amtskommuner, at der i finansåret 1972–73 ligesom for statens vedk. gennemføres en reduktion af investeringerne med 10 pct., og at ikke-igangsatte arbejder udskydes mest muligt. For 1973–74 fastsættes reduktionen af investeringerne generelt til 15 pct. af de budgetterede investeringer i 1972–73, og samtidig nedsættes lånerammen til 80 pct. af lånerammen for 1972–73. Kommuner med særlige problemer kan dog få dispensation fra investeringsbegrænsningen inden for maksimalt 15 pct., og ud over den fastsatte låneramme stilles 200 mkr. til rådighed. Der er endvidere enighed om, at arbejdet med lempelse, evt. afskaffelse af standarder og normkrav fra statens side skal fremskyndes mest muligt, og med henblik herpå skal en ny forhandling finde sted først i sept., og der skal foretages en opgørelse over størrelsen af hver kommunes og amtskommunes personale fordelt efter stillingskategorier. Samtidig henstilles det, at der vises tilbageholdenhed med oprettelse af nye stillinger.

30. – Fhv. statsmin. Baunsgaard opfordrer i Politiken statsmin. J. O. Krag til at opgive det snævre samarbejde med SF og tilbyder i så fald regeringen KVR-partiernes støtte.

31. – Økonomi- og budgetmin. Per Hækkerup orienterer folketingets spareudvalg om hovedtræk i regeringens spareplaner. I indeværende finansår (1972–73) skal der spares ca. 700 mkr. på finansloven og i de tre finansår 1973/74–1975/76 henholdsvis 1400, 1800 og 1900 mkr. på budgetoverslagene, som blev fremlagt i april, og som ikke omfatter udgifterne ved de siden da vedtagne love. Det oplyses også, at besparelserne i år opnås ved en generel nedsættelse af de budgetterede driftsudgifter med 3 pct. og af investeringsudgifterne med 5 pct. Hertil kommer, at spareaftalerne med kommunerne (se 25/7) i 1972–73 vil reducere det samlede offentlige forbrug med 400–500 mkr.

August 1972

1. – Tankskibet Marie Mærsk ankommer til Gulf-raffinaderiet på Stigsnæs med en olieladning på 23.000 tons fra Danfeltet i Nordsøen (se 4/7), det første resultat af investeringer på ca. 500 mkr.

5. – Fra 1/10 forhøjes bidraget til Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP), som betales med 1/3 af medlemmet og 2/3 af arbejdsgiveren, fra 7,20 til 9 kr. pr. md., og samtidig forhøjes den fulde tillægspension, således at den for alle, der er 67 år, og som har været medlem i 35 år, bliver 4.008 mod hidtil 2.400 kr.

15. – Danmarks Statistik oplyser, at i forhold til april er reguleringspristallet for juli steget med 2,8 points til 110,4 (januar 1971 100) og udløser en dyrtidsportion.

23. – Den danske regering opfordrer i en verbalnote Island til ny forhandling om fiskerigrænsen (se Udlandet 14/8).

25. – Folketingets markedsudvalg afgiver betænkning om lovforslaget om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber (se 15/3). 13 af udvalgets 17 medlemmer går ind for dansk medlemskab, medens 4 (s. f. og 2 s.) går imod.

September 1972

4. – I folketingets første møde i septembersamlingen (se 2/6) fremsætter finansmin. Grünbaum 9 og soc.min. Eva Gredal ét lovforslag, som tilsammen indeholder den politik, der efter regeringens opfattelse er nødvendig for på en social forsvarlig måde at modvirke en kraftig stigning i trækprocenterne i 1973 p. gr. af den forventede forøgelse af amters og kommuners skatteudskrivning.

Udskrivningsprocenten for 1973 foreslås fastsat uændret til 91, til gengæld nedsættes folkepensionsbidraget fra 3 til 1 pct., ved en ændring af kildeskatteloven forhøjes overgrænsen for det faste lønmodtagerfradrag fra 1500 til 2000 kr., og i ligningsloven sættes overgrænsen for befordringsfradraget op fra 3000 til 3500 kr., medens beløbet fremtidig skal være mindst 700 mod hidtil 600 kr. for at kunne fradrages. I udskrivningsloven ændres de to skatteloftsbestemmelser således, at personer med store indtægter i alle tilfælde kommer til at betale det særlige bidrag til tillægspensionen på 1, senere 2 pct., og de 3/4 pct. til dagpengereformen.

Provenutabet ved de nævnte lovforslag anslås for kalenderåret 1973 til 1890 mkr. og for finansåret 1973–74 til 1710 mkr. For at kunne fastholde den stramme finanspolitik foreslås derfor – ud over besparelser i 1973–74 på ca. 1 mia. kr. – en række afgiftsforhøjelser og indførelse af en særlig afgift ved overdragelse af fast ejendom på 1 pct., som skal betales af sælgeren og opkræves sammen med stempelafgiften på skøder, der er på 0,8 pct. Afgiftsforhøjelserne rammer cigaretter (2 øre pr. stk. incl. moms), spiritus (ca. 14 pct. excl. moms eller ca. 5 kr. pr. 1/1 flaske), benzin (15 øre pr. l excl. moms eller ca. 20 pct.) og vægtafgiften af motorkøretøjer (20 pct.). Det årlige provenu af afgiftsforhøjelserne er under forudsætning af uændret forbrug anslået til 735 mkr., hvortil kommer ca. 200 mkr. fra den nye afgift ved overdragelse af fast ejendom.

Fkt. påbegynder derefter 2. beh. af lovforslagene om Danmarks tiltrædelse af De europæiske Fællesskaber og om folkeafstemning vedr. dette lovforslag (se 15/3). Debatten fortsættes 5/9 og afsluttes 6/9 efter at have varet i alt 23 3/4 time. Un-

der debatten går statsmin. J. O. Krag og fhv. statsmin. Hilmar Baunsgaard stærkt i rette med EF-modstanderne inden for s. og r. v. I anl. af en annonce fra Folkebevægelsen mod EF anmoder Baunsgaard sin partifælle Sven Skovmand om at dokumentere annoncens anklager mod ministrene for at udtale sig mod bedre vidende og mod embedsmændene i administrationen for at tilbageholde oplysninger af afgørende betydning for vælgerne, i modsat fald er han ikke værdig til at være medlem af tinget, og efter Skovgaards svar opfordrer han ham til at rejse rigsretssag, hvis han føler det, han har sagt, som en dokumentation.

6. – Folketingets trafikudvalg har enstemmigt afvist trafikmin. Jens Kampmanns forslag om at bygge en lufthavn i Hammel.

7. – Dansk Smede- og Maskinarbejderforbunds kongres vedtager med 281 stemmer mod 82 at anbefale medlemmerne at stemme nej ved folkeafstemningen om EF 2/10. Til ny formand vælger kongressen i stedet for Hans Rasmussen, der efter 28 år på formandsposten ønsker at træde tilbage, den 44-årige forbundssekretær Paulus Andersen, der ligesom Hans Rasmussen er EF-modstander, med 240 stemmer, medens forstanderen for Metalskolen, folketingsmand Erik Andersen (EF-tilhænger) får 123 stemmer. Forbundet tager navneforandring til Dansk Metalarbejderforbund.

Boligmin. Helge Nielsen forelægger finansudvalget et tilbud fra ingeniørfirmaet Haldor Topsøe, der er i alvorlige vanskeligheder, om at sælge ejendommen Frydenlund i Vedbæk med kontor- og laboratoriebygninger til staten for 21 mkr. Regeringen anbefaler købet, men kræver tilslutning fra alle grupper.

8. – Ved 3. beh. vedtages lovforslaget om Danmarks tiltrædelse af EF ved navneopråb med 141 stemmer (58 s., 31 k. f., 30 v. og 22 r. v.) mod 34 (12 s., 4 r. v., 17 s. f. og grønlænderen Moses Olsen), medens 2 (færingerne Djurhuus og Johan Nielsen (s.)) undlader at stemme, og 2 er fraværende, de sygemeldte EF-tilhængere grønlandsmin. Knud Hertling og fhv. grønlandsmin. A. C. Normann (r. v.). I forhold til afstemningen i dec. (se 15/12 71) er antallet af nej-stemmer forøget med 2, nemlig Moses Olsen og Lone Nielsen (s), der den gang begge undlod at stemme. Lovforslaget om folkeafstemning vedtages enstemmigt.

Fkt. vedtager enstemmigt forslag til beslutning om ændr. af folketingets forretningsorden. Herefter skal udvalgsarbejdet samles i 22 faste udvalg, dog vil der fortsat være adgang til at nedsætte særlige udvalg. Mht spørgetiden sker der den ændring, at der bliver adgang for andre medlemmer end spørgeren til at få ordet.

På gr. af modstand fra v. og r. v. mod, at staten erhverver Haldor Topsøes ejendom Frydenlund, opgiver regeringen købet.

10. – Socialdemokratiets kongres vedtager med 272 stemmer mod 95 at anbefale dansk medlemskab af EF uanset Norges stilling (se 29/8 71). Det fastslås, at der ikke eksisterer noget nordisk alternativ til EF, men at det nordiske samarbejde vil blive udvidet og forstærket, og der peges på, at soc.dem.'s betingelser og forudsætninger for medlemskab er opfyldt, hvilket bl. a. betyder, at partiet kan fortsætte arbejdet for udvikling af et demokratisk, socialistisk samfund.

11. – Ingeniørfirmaet Haldor Topsøe standser sine betalinger og indleverer konkursbegæring til sø- og handelsretten. Samtidig indkaldes til kreditormøde 20/9, hvor der vil blive givet en redegørelse for situationen og mulighederne for begrænsning af tabene.

12. – I et samråd i 21-mands udvalget, der behandler regeringens skatte- og afgiftsforslag (se 4/9) erklærer statsministeren og finansministeren sig rede til at bøje

sig for KVR-gruppernes ønske om, at vedtagelsen af forslaget om fastsættelse af udskrivningsprocenten udsættes til oktober, men statsministeren oplyser samtidig, at regeringen har forpligtet sig til at fastholde udskrivningsprocenten på 91.

14. – Ved 2. beh. af regeringens skatte- og afgiftsbuket forhøjes den foreslåede 1 pct.s afgift ved overdragelse af fast ejendom til 2½ pct., til gengæld forhøjes benzinafgiften kun med 5 øre pr. l og vægtafgiften kun med 10 pct. Under debatten vender oppositionen sig skarpt mod aftalen mellem s. og s. f. om at fastholde udskrivningsprocenten på 91, og den kons. ordfører Poul Schlüter fremlægger en plan om besparelser på 2195 mkr. for 1973–74, incl. de af regeringen bebudede besparelser på ca. 1000 mkr. Ved afstemningen ved 3. beh. vedtages lovforslaget om en særlig afgift ved overdragelse af fast ejendom med 88 stemmer (s. og s. f.) mod 86 (k. f., v. og r. v.); kf. og v. stemmer også imod de 4 lovforslag om forhøjelse af punktskatter, medens r. v. undlader at stemme, og alle 3 partier undlader at stemme ved afstemningen om lovforslagene om ændr. af udskrivningslov, ligningslov, kildeskattelov og nedsættelse af folkepensionsbidraget.

17. – Trafikmin. Jens Kampmann søger finansudvalgets tilslutning til, at DSB's takster fra 1/11 forhøjes med 9 pct. Prisen på abonnementskort for afstande på 27 km og derover ønskes dog kun forhøjet med 4,5 pct. Forhøjelsen gælder ikke Københavns Bybane, hvor taksterne blev forhøjet 1/8, og heller ikke taksterne for stykgods og banepakker, der blev omlagt 1/5. Merprovenuet er anslået til 69 mkr. for et helt år.

På slagteriarbejdernes kongres udtaler statsmin. J. O. Krag, der tidligere har sagt, at et nej til EF kunne bringe dagpengereformen i fare, at regeringen vil gøre alt for at gennemføre reformen uanset om Danmark bliver medlem af EF eller ej.

20. – Kreditormødet i ing.firmaet Haldor Topsøe giver enstemmigt tilslutning til, at der forsøges gennemført en rolig afvikling af virksomhederne. Det oplyses, at den samlede gæld er opgjort til 106 mkr., og lrs. Kristian Mogensen udtaler, at hvis kreditorerne havde valgt konkurs, ville der være blevet 10 pct. i dividende til de ikkeprivilegerede kreditorer, medens der nu skulle være håb om en betydelig dividende.

21. – Statsmin. J. O. Krag udtaler, at en devaluering af kronen vil være uundgåelig, hvis Danmark ikke kommer i EF, og at den må følges op af en endnu mere stram finanspolitik, større besparelser og en stærk støtte til eksporterhvervene, men man tænker ikke på indefrysning af dyrtidsportioner. Problemerne i tilfælde af et nej er blevet drøftet med Nationalbanken, og det står fast, at valutanoteringen i givet fald vil blive suspenderet, mens regeringen forhandler med organisationerne. Kommer Danmark i EF, vil kronen derimod kunne holdes.

I anl. af en udtalelse af præsident Pompidou om, at han gerne ser Spanien optaget i EF så hurtigt som muligt, udtaler statsmin. J. O. Krag, at et sådant forslag vil blive mødt med et dansk nej, om fornødent med et veto i EF's ministerråd. Repræsentanter for folketingsgrupperne tager ligeledes afstand fra tanken.

22. – Den soc. dem. folketingsmand Axel Ivan Pedersen foreslår i Politiken, at der dannes en fireparti(SKVR)regering, hvis resultatet af folkeafstemningen 2/10 skulle blive et nej til EF.

Af et notat til folketingets markedsudvalg fremgår, at dansk medlemskab af EF formentlig vil medføre ansættelse af 214 nye medarbejdere, heraf 81 akademikere, i centraladministrationen. Der foreligger endnu ingen oversigt over det antal, det bliver nødvendigt at ansætte i toldvæsenet.

Superfos-koncernen træffer aftale om køb af civiling. Haldor Topsøes administrations- og forskningscenter på Frydenlund i Vedbæk. Købesummen er 22 mkr.

(se 7/9), der berigtiges med 15 mkr. i udbetaling og resten som sælgerpantebreve.

23. – Statsmin. J. O. Krag udtaler til RB, at hvis et norsk nej til EF ved folkeafstemningen 25/9 medfører dansk valutafald, vil valutahandelen blive standset og først genoptaget efter 2/10.

24. – Nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer erklærer, at han er enig i, at det kan blive nødvendigt at devaluere kronen, hvis Danmark siger nej til EF, og at mistillid til kronen kan blive aktuel, hvis Norge siger nej, og medføre et valutatab på måske 2–3 mia. kr.

25. – Mistillid til kronen giver sig udslag i, at valutabeholdningen tappes for henved ½ mia. kr. Samtidig sætter terminsforretningerne i valuta rekord, og prisen for Nationalbankens medvirken ved terminsforretninger fordobles. Nationalbankdirektør Hoffmeyer udtaler, at efterspørgslen efter valuta på termin var meget stor allerede i begyndelsen af den foregående uge, altså før statsministerens og nationalbankdirektørens udtalelser om evt. devaluering.

26. – På et møde i statsministeriet mellem repræsentanter for regeringen og Nationalbankens direktion besluttes det at suspendere valutanoteringerne og standse Nationalbankens handel med valuta indtil tidligst 3/10.

Højesteret stadfæster Østre Landsrets afvisning af en sag, hvor lrs. Lars O. Grønborg har krævet dom for, at spørgsmålet om dansk tilslutning til EF skal behandles efter reglerne om grundlovsændring. Over for Grønborgs henvisning til grundlovens § 63 udtaler Højesteret, at der ikke er tale om udøvelse af øvrighedsmyndighed, men om en del af lovgivningsprocessen, og så længe en lov ikke er kommet til eksistens, ligger det uden for domstolens kompetence at tage stilling til det eventuelt grundlovsstridige.

28. – Produktionen af olie i Danfeltet i Nordsøen (se 1/8) er mindre, end man havde regnet med, den har hidtil svaret til en årsproduktion på 300.000 tons. Direktør Ib Kruse, DUC, oplyser, at årsagen er, at olien findes i kalklag, og at man overvejer forskellige muligheder for at bringe produktionen op på 500.000 tons årlig.

Samtlige ca. 100 ansatte på dagbladene Dannevirke-Hejmdal (v.) og det tilknyttede Modersmålets Trykkeri i Haderslev opsiges med de gældende varsler, mens der forhandles med andre bladhuse om et evt. samarbejde. Dannevirke-Hejmdal udkommer i knap 10.000 eksemplarer.